

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Николай Георгиев Кръстев**

на тема:

„Социално културни промени в плувните спортове в България до 1944 г.“

за придобиване на ОНС „доктор“ в докторска програма
„Теория и методология на спортната наука“, професионално
направление 7.6 Спорт

Научен ръководител: доц. Йордан Донов, дн; Рецензент: проф. Лозан Митев, д-р, определен за член на научното жури със Заповед на Ректора № ЗП-1262/02.12.2025 г.

Сведения за докторанта

Николай Кръстев е един от изявените спортни журналисти в България през последните 35 години с огромна публицистична дейност, която има безспорен принос в обогатяването и опазване на стандартите на журналистиката. Той има безспорен принос в изследване историята на спортен клуб „Славия“ София с разработката на няколко монографии. Издава няколко спортни вестници и списания. Дългогодишен състезател по плуване и обществен деятел на плувните спортове в България. Притежава огромен международен опит свързан с отразяване на най-големите спортни прояви. Вземайки под внимание тези обстоятелства, неговата изследователска работоспособност, научна добросъвестност и компетентност в областта на водните спортове, които той познава от личен състезателен и организационно-управленски опит, може да се определи, че докторанта притежава необходимия потенциал и способности за разработка на представения дисертационен труд съобразно изискванията на научните стандарти.

Актуалност на темата.

Разглежданият научен проблем засяга съществена област от историческото развитие на спорта в България – еволюцията на плуването и свързаните с него спортове до 1944 г., която до момента частично е проучвана и по същество няма достатъчно верни, задълбочени характеристики и оценки за развитието на плуването в България през този исторически период.

Наред с чисто историографското обогатяване с огромен брой нови документални източници, които разкриват много по-пълноценно развитието на плуването в

България, докторантът формира методологическа основа за определяне основните тенденции и характеристики на плуването в България на основата на съпоставката с процесите в Европа, както и въз основа на пълноценно интерпретиране на достъпната теоретическа литература засягаща проблема за социално културните измерения на спорта в обществото.

Тези въпроси не са разработвани в нашата книжнина свързана със спортната история и по същество придават на работата необходимата значимост и дисертабилност.

Анализ на дисертационния труд

Съдържание, Структуриране и оформление на дисертационния труд

Представеният труд напълно отговаря на стандартите и изискванията за дисертация в научно отношение. Той е разработен в обем от 205 стандартни страници, включва три раздела с богат набор от приложения, точно подреден и уместно използван научен апарат посочен в библиографската справка в обем от 114 литературни източници(92 на кирилица и 22 на латиница), 19 сборници и материали на кирилица). Използван е научен стил, като работата е написана на точен, ясен и разбираем език. Представен е списък на съкращенията, хронология, статистически таблици и илюстрации на плувните спортове през разглеждания период(стр. 196 – 205 стр.).

В първа глава докторантът определя основните функции на плуването и плувните спортове, които формират неговата социално-културна роля в обществото и определят целите и задачите на развитието му като обществено явление.

В постановката на проблема, автора очертава и динамиката на развитие на социално-културните функции на плуването предимно в Европа през различните исторически периоди от 19ти до началото на 21и век, като формира свои критични възгледи по отношение пренебрегването в името на спортно-техническото майсторство и комерсиално-медийни интереси на социално градивни функции на този спорт през последните десетилетия. Много ценно е заключението на автора, че тази тенденция проявявана в края на 20 и началото на 21 век се определя от „По-отчетлив комерсиален модел на поведение и мислене на управленците в спортните организации.“ Въз основа на тази динамика, Николай Кръстев аргументира необходимостта от цялостно изследване на миналото на плуването в България, като необходимост за изграждане на по-верни и универсални параметри за оценка на социално-културното значение на плувните спортове в нашето общество.

В този раздел докторантът прави паралел в развитието на плуването като съставка на Европейските системи за телесно възпитание през 19 в. и състоянието на

плуването в нашите народни традиции до първите опити за въвеждането на Европейски тип занимания по плуване. Това сравнение има важно значение за оформяне на авторската концепция и определяне на тези стандарти и критерии, които впоследствие дават възможност на автора ясно да определя социално-културните тенденции в развитието на плуването у нас.

Анализ на научната литература по проблематиката

За да формира методологически стабилни критерии, с които да се изследват фактите и историческия развой на плуването и плувните спортове в България, докторантът представя теоретически разработки свързани с изясняване на социално-културната природа и измерения на спорта като феномен в трудовете на изтъкнати изследователи и дейци на спорта като Хайнрих Рисе, Кубертен, Карл Дийм, Пономарьов, Макинтош, Цв. Желязков и мн.др. Посочени са и основните нормативни документи на Международното олимпийско движение-олимпийската харта, Дневен ред 2020 и др. Въз основа на критичния преглед на този раздел от литературни източници, авторът формулира показателите и подходите определящи изследователския процес в рамките на проучванията на историческите сведения за плувните спортове у нас. Важно е да се изтъкне обобщението, което прави Николай Кръстев, че за да се разкрие пълноценно социално-културната мисия на спорта е необходимо да се използва „системно интегративния и системно-функционалния подход за обяснение на спорта и неговите характеристики“(стр 22).

Във втората част на литературния обзор, докторантът представя общ преглед на плуването в Европа и много детайлен преглед на историографията на плуването в България. Направени са коректни и верни коментари върху характеристиките на предходните исторически проучвания и се аргументира необходимостта от проверка, допълнение и откриване на нов тип исторически сведения, чрез които да се разрешат изследователските задачи по темата(стр. 22-27).

Исторически източници и извори

Проучени са широк набор от материали в Държавния исторически архив и окръжния исторически архив Варна, Историческия архив на НСА, Периодични спортни и всекидневни издания през посочения период. Наред с това, Николай Кръстев използва открити за първи път от него над 140 нови документи и сведения, които той прилага коректно в анализа. Под формата на цитати или илюстрации той представя оригинални информационни източници, което в историческите изследвания има основополагащо значение за аргументация и доказателственост на представените виждания и становища на докторанта. Такива са сведенията за плуването в етнографията, в СБГД Юнак, БНСФ, БНСФ и др., които формират качествено нова представа за развитието на плуването в България.

Основна хипотеза, цели и задачи на изследването,,

Авторът обективно е формулирал своята работна хипотеза за динамичния процес на изграждане на култура и важни социални функции на плувните спортове в България при една неблагоприятна традиционна психологическа нагласа на обществото в период от около 20 години, което то определя, че се дължи на качествено различния модел на ценности и политики на организациите, които развиват плувните спортове в страната. Съсредоточаването върху тази теоретическа конструкция определя логическата обвързаност и хода на изследователския процес при работата с разнопосочните сведения в историческите материали.

Методика на изследване

Целта на проучването е разкриването на социално-културните функции на плуването и плувните спортове у нас – една ясна и точна формулировка, която определя коректността на изложените сведения и становища на докторанта, както и логически ясната обвързаност на задачите с целта.

В раздела обект и предмет на изследването, авторът е посочил точно конкретните показатели, по-които се провежда изследователския процес. Важно е да се отбележи, че наред с изследване на сведения по тези показатели(предмет на изследването) Кръстев представя и широк набор от исторически данни, които имат по-широко информационно и научно значение. Те могат да бъдат източник за изследвания в областта на историята на плувните спортове в България.

Описанието на организацията на изследователския процес, както и ясното проследяване на методическия подход в хода на самата разработка показват много задълбочено и отговорно отношение към научната работа.

Посочените методи са приложени пълноценно и говорят за един класически научен подход от страна на докторанта. Приложен е конкретен модел за анализ на социално-културните функции на плуването – показатели и параметри на тяхното проявление.

Трябва да се отбележи коректното позоваване и прилагане на справочен материал с обяснения и цитирания под линия в аналитичната част на труда, които говорят за високото равнище на изследователска работа.

Докторантът отделя значително място в разработката на периодизацията въз основа на методологическите постановки на историческата наука в България, както и на постиженията в спортната историография. Така се гарантира коректност на анализа, тъй като сложността в развитието на плувните спортове определяна от влияния, различия в организациите и географско-демографските и социални условия създава огромна трудност за изясняване и разбиране на историческия процес.

Във втора глава авторът последователно представя фрагменти от развитието на плувните спортове в Англия и Европа очертавайки предимно еволюцията на състезателността. На този фон той разглежда традиционната негативна нагласа на нашия народ към водните спортове и с това обективно се очертава контраста и дистанцията на процесите между нашата страна и Европа. Така докторанта обективно формира предпоставките, от една страна, и сложността на мисията, която поема първата организация развиваща плуване в България – Съюза на Българските гимнастически дружества „Юнак“(стр 49 – 67). В този раздел авторът представя изключително важни сведения на базата на новооткрити материали, но вече обединени в една цялостна картина на историческата реконструкция. Проследяването на всички детайли в историческите сведения дава възможност на автора с голяма достоверност да очертае точно богатата дейност и значима роля на Юнак за развитието на плуването в България- едно от големите достойнства на дисертацията.

Следва едно пълноценно изследване върху дейността на Българския народен морски сговор, което също така се основава на множество нови исторически сведения и една системно изградена цялостна картина за развитието на плуването и плувните спортове от тази организация. Поради голямото значение на тази организация, докторанта детайлно описва хронологически и функционално последователно всички дейности, които очертават универсалната роля на БНСФ за развитието на плувните спортове в България.

Докторантът разглежда и ролята на държавата и общините за развитието на плувните спортове в рамките на анализите, последиците от прилагането на Закона за физическото възпитание на Българската младеж от 1931 г. и създаването на Държавното висше училище за телесно възпитание.

Представени са сведения за богатата спортно-състезателна дейност в областта на плувните спортове, литературата, периодичните издания, международната дейност и др., които придават на изследването по темата характера на един фундаментален труд за развитието на плувните спортове в България.

В разглеждането на организациите, институциите, отделните процеси и дейности свързани с развитието на плувните спортове Николай Кръстев, наред с представените исторически факти, формулира своя авторска позиция, оценки и становища, които изявяват не само доброто владение на фактологията, но и цялостното осмисляне на сложните процеси в развитието на плувните спортове в България. Ето защо и направените изводи и препоръки звучат логично, задълбочено и актуално. Те са свързани с изтъкване на необходимостта от многопосочна и социално ангажирана дейност основана на системна възпитателна работа, положителна пропаганда и публицистика за превръщане на плуването в основополагащ спорт за изграждането на една спортна нация. Докторантът изтъква

успехът на такава политика именно в дейностите на организациите и държавата през изследвания период.

На основата на тези изводи, Николай Кръстев прави три препоръки към съвременните отговорни фактори за развитието на плувните спортове в България за „завръщане“ на една по-широка и социално ангажирана политика на организациите за развитие на плувните спортове основана на модела на работа на Съюза Юнак и Българския народен морски сговор.

Основни постижения в изследването

Критически анализ и верификация на данни и тези свързани с широк кръг въпроси от развитието на плуването и плувните спортове.

Формиране на нов изследователски подход в изследването на спортовете свързан с изследване на цялостната социална мисия на спортната дейност в обществото извън рамките на вътрешно организационните и спортно техническите въпроси в развитието на спортовете и дейността на спортните организации

Обнаrodване на голямо количество новооткрити исторически източници.

Заклучение

Представеният труд има огромен фактологически принос за изясняване на историческото развитие на плуването в България до 1944 г. Открити са нови сведения, които дават възможност за пълноценно представяне на основните тенденции и особености в развитието на плуването в България.

Проблематиката, методологията и резултатите от това изследване са важен ориентир за преосмисляне и ангажиране на спортните организации и държавна политика в областта на плувните спортове с посочените в труда автентични и естествени функции, които трябва да развиват спортните организации. Изграденият методологически подход е подходящ за изследвания върху социално културното развитие и значение на спортовете в България.

Въз основа на качествата на представената разработка и научните постижения на докторанта, давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото жури да вземе решение за присъждане на образователно-научната степен „доктор“ на докторанта Николай Георгиев Кръстев

08.02.2026 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. Лозан Митев)

REVIEW

of the dissertation work of Nikolay Georgiev Krastev

on the topic:

"Socio-cultural changes in swimming sports in Bulgaria until 1944"

for the acquisition of the ONS "doctor" in the doctoral program

"Theory and methodology of sports science", professional field 7.6 Sports

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Yordan Donev, PhD; Reviewer: Prof. Lozan Mitev, PhD, appointed as a member of the scientific jury by Order of the Rector No. ZP-1262/02.12.2025

Information about the doctoral student

Nikolay Krastev is one of the prominent sports journalists in Bulgaria over the past 35 years with a huge journalistic activity, which has an undeniable contribution to the enrichment and preservation of the standards of journalism. He has an undeniable contribution to the study of the history of the sports club "Slavia" Sofia with the development of several monographs. He publishes several sports newspapers and magazines. A long-time swimming competitor and a public figure in swimming sports in Bulgaria. He has extensive international experience related to covering the largest sporting events. Taking into account these circumstances, his research capacity, scientific integrity and competence in the field of water sports, which he knows from personal competitive and organizational and management experience, it can be determined that the doctoral student has the necessary potential and abilities to develop the presented dissertation work in accordance with the requirements of scientific standards.

Relevance of the topic.

The scientific problem under consideration concerns an essential area of the historical development of sports in Bulgaria - the evolution of swimming and related sports until 1944, which has so far been partially studied and essentially does not have sufficiently accurate, in-depth characteristics and assessments of the development of swimming in Bulgaria during this historical period.

Along with the purely historiographic enrichment with a huge number of new documentary sources that reveal much more fully the development of swimming in Bulgaria, the doctoral student forms a methodological basis for determining the main trends and characteristics of swimming in Bulgaria based on a comparison with the processes in Europe, as well as on the basis of a full interpretation of the available theoretical literature concerning the problem of the socio-cultural dimensions of sport in society.

These issues have not been developed in our literature related to sports history and essentially give the work the necessary significance and dissertationability.

Analysis of the dissertation work

Content, Structuring and layout of the dissertation work

The presented work fully meets the standards and requirements for a dissertation in scientific terms. It is developed in a volume of 205 standard pages, includes three sections with a rich set of applications, accurately arranged and appropriately used scientific apparatus indicated in the bibliographic reference in a volume of 114 literary sources (92 in Cyrillic and 22 in Latin), 19 collections and materials in Cyrillic). A scientific style is used, and the work is written in an accurate, clear and understandable language. A list of abbreviations, chronology, statistical tables and illustrations of swimming sports during the period under consideration are presented (pp. 196 – 205 p.).

In the first chapter, the doctoral student defines the main functions of swimming and swimming sports, which form its socio-cultural role in society and determine the goals and objectives of its development as a social phenomenon.

In the formulation of the problem, the author also outlines the dynamics of the development of the socio-cultural functions of swimming, primarily in Europe, during the various historical periods from the 19th to the beginning of the 21st century, forming his own critical views regarding the neglect in the name of sports-technical mastery and commercial-media interests of the socially constructive functions of this sport in recent decades. The author's conclusion that this trend manifested in the late 20th and early 21st centuries is determined by "A more distinct commercial model of behavior and thinking of managers in sports organizations." Based on this dynamics, Nikolay Krastev argues for the need for a comprehensive study of the past of swimming in Bulgaria, as a necessity for building more accurate and universal parameters for assessing the socio-cultural significance of swimming sports in our society.

In this section, the doctoral student draws a parallel between the development of swimming as a component of European physical education systems in the 19th century and the state of swimming in our folk traditions until the first attempts to introduce a European type of swimming classes. This comparison is of great importance for shaping the author's concept and determining those standards and criteria, which subsequently enable the author to accurately determine the socio-cultural trends in the development of swimming in our country.

Analysis of the scientific literature on the issue

In order to form methodologically stable criteria with which to study the facts and historical development of swimming and swimming sports in Bulgaria, the doctoral student presents theoretical developments related to clarifying the socio-cultural nature and dimensions of sport as a phenomenon in the works of prominent researchers and sports figures such as Heinrich Riess, Coubertin, Carl Diem, Ponomariov, Mackintosh, Tsv. Zhelyazkov and many others. The main normative documents of the International Olympic Movement - the Olympic Charter, Agenda 2020, etc. are also indicated. Based on the critical review of this section of literary sources, the author formulates the indicators and approaches determining the research process within the framework of studies of historical information about swimming sports in our country. It is important to highlight the summary made by Nikolay Krastev that in order to fully reveal the socio-cultural mission of sport, it is necessary to use the "systemically integrative and systemically functional approach to explaining sport and its characteristics" (p. 22).

In the second part of the literature review, the doctoral student presents a general overview of swimming in Europe and a very detailed overview of the historiography of swimming in Bulgaria. Correct and true comments are made on the characteristics of previous historical studies and the need to verify, supplement and discover a new type of historical information is argued, through which to solve the research tasks on the topic (pp. 22-27).

Historical sources and sources

A wide range of materials in the State Historical Archive and the Varna District Historical Archive, the Historical Archive of the National Sports Academy, Periodical Sports and Daily Editions during the specified period were studied. In addition, Nikolay Krastev uses over 140 new documents and information discovered by him for the first time, which he correctly applies in the analysis. In the form of quotes or illustrations, he presents original information sources, which in historical research has a fundamental importance for the argumentation and evidence of the presented views and opinions of the doctoral student. Such are the information about swimming in ethnography, in SBGD Yunak, BNSF, BNSF, etc., which form a qualitatively new idea of the development of swimming in Bulgaria.

Main hypothesis, goals and objectives of the study"

The author has objectively formulated his working hypothesis for the dynamic process of building a culture and important social functions of swimming sports in Bulgaria in the face of an unfavorable traditional psychological attitude of society over a period of about 20 years, which he determines is due to the qualitatively different model of values and policies of the organizations that develop swimming sports in the country. Focusing on this theoretical construct determines the logical connection and course of the research process when working with the diverse information in historical materials.

Research methodology

The purpose of the study is to reveal the socio-cultural functions of swimming and swimming sports in our country - a clear and precise formulation that determines the correctness of the presented information and opinions of the doctoral student, as well as the logically clear connection of the tasks with the goal.

In the object and subject of the study section, the author has precisely indicated the specific indicators by which the research process is carried out. It is important to note that along with research of information on these indicators (subject of the study) Krastev also presents a wide range of historical data, which have a broader informational and scientific significance. They can be a source for research in the field of the history of swimming sports in Bulgaria.

The description of the organization of the research process, as well as the clear tracking of the methodological approach in the course of the development itself show a very thorough and responsible attitude to scientific work.

The indicated methods have been fully applied and speak of a classical scientific approach on the part of the doctoral student. A specific model for analyzing the socio-cultural functions of swimming - indicators and parameters of their manifestation has been applied.

It should be noted the correct reference and application of reference material with explanations and footnotes in the analytical part of the work, which speak of the high level of research work.

The doctoral student devotes significant space to the development of periodization based on the methodological statements of historical science in Bulgaria, as well as achievements in sports historiography. This guarantees the correctness of the analysis, since The complexity of the development of swimming sports, determined by influences, differences in organizations and geographical-demographic and social conditions, creates enormous difficulty in clarifying and understanding the historical process.

In the second chapter, the author consistently presents fragments of the development of swimming sports in England and Europe, outlining mainly the evolution of competition. Against this background, he examines the traditional negative attitude of our people towards water sports and thus objectively outlines the contrast and distance of the processes between our country and Europe. Thus, the doctoral student objectively forms the prerequisites, on the one hand, and the complexity of the mission undertaken by the first organization developing swimming in Bulgaria - the Union of Bulgarian Gymnastics Societies "Yunak" (pp. 49 - 67). In this section, the author presents extremely important information based on newly discovered materials, but already united in a comprehensive picture of the historical reconstruction. Tracing all the details in the historical information allows the author to accurately outline the rich activity and significant role of Yunak in the development of swimming in Bulgaria - one of the great merits of the dissertation.

A comprehensive study of the activities of the Bulgarian National Maritime Association follows, which is also based on a lot of new historical information and a systematically constructed overall picture of the development of swimming and swimming sports by this organization. Due to the great importance of this organization, the doctoral student describes in detail, chronologically and functionally, all the activities that outline the universal role of the BNSF for the development of swimming sports in Bulgaria.

The doctoral student also examines the role of the state and municipalities in the development of swimming sports within the framework of the analyses, the consequences of the implementation of the Law on Physical Education of Bulgarian Youth of 1931 and the establishment of the State Higher School of Physical Education.

Information is presented on the rich sports and competitive activity in the field of swimming sports, literature, periodicals, international activity, etc., which give the study on the topic the character of a fundamental work for the development of swimming sports in Bulgaria.

In examining the organizations, institutions, individual processes and activities related to the development of swimming sports, Nikolay Krastev, along with the presented historical facts, formulates his author's position, assessments and opinions, which demonstrate not only a good command of the facts, but also a comprehensive understanding of the complex processes in the development of swimming sports in Bulgaria. That is why the conclusions and recommendations made sound logical, thorough and up-to-date. They are related to highlighting the need for multi-directional and socially engaged activity based on systematic educational work, positive propaganda and journalism to transform swimming into a fundamental sport for the construction of a sports nation. The doctoral student highlights the success of such a policy precisely in the activities of the organizations and the state during the research period.

Based on these conclusions, Nikolay Krastev makes three recommendations to the contemporary responsible factors for the development of swimming sports in Bulgaria for the "return" of a broader and socially engaged policy of the organizations for the development of swimming sports based on the model of work of the Yunak Union and the Bulgarian People's Maritime Agreement.

Main achievements in the study

Critical analysis and verification of data and those related to a wide range of issues in the development of swimming and swimming sports.

Formation of a new research approach in the study of sports related to the study of the overall social mission of sports activity in society outside the framework of internal organizational and sports-technical issues in the development of sports and the activities of sports organizations

Publication of a large number of newly discovered historical sources.

Conclusion

The presented work has a huge factual contribution to clarifying the historical development of swimming in Bulgaria until 1944. New information has been discovered, which allows for a full presentation of the main trends and features in the development of swimming in Bulgaria.

The issues, methodology and results of this study are an important reference point for rethinking and engaging sports organizations and state policy in the field of swimming sports with the authentic and natural functions indicated in the work, which sports organizations should develop. The methodological approach developed is suitable for research on the socio-cultural development and importance of sports in Bulgaria.

Based on the qualities of the presented work and the scientific achievements of the doctoral student, I give my positive assessment and propose to the esteemed jury to make a decision to award the educational and scientific degree "doctor" to the doctoral student Nikolay Georgiev Krastev

08.02.2026 REVIEWER:
(Prof. Lozan Mitev)